

activ, majd passziv módon a biologiai elméletekkel. Felelet: mert nagy részük nem szabadult meg a metafizika fertőzésétől, melyet az iskolában szereztek, s mert sem biologiai, sem természettudományi ismeretekkel nem birva, annak megszerzésére később sem akarnak időt fordítani. Kimutatja, hogy a «természettudományok és szellemi tudományok közt nincs ellentét, sőt még helyes határvonalat sem lehet köztük vonni.» A szociologia sem tisztán szellemi tudomány... «A tudományos nézetek és egyes világnézetek sorsa rendesen nem azon fordul meg, hogy a helyes gondolkozású, tisztán látó emberek miként ítélik meg igazságát, hanem inkább azon, hogy külső körülmények, apró érdekek, a régi érdekek híveinek féltékenysége mily erővel szállnak szembe az új tanítással.»

A folyóirat művészi értékét a gazdag belső tartalom mellett gyönyörű fejlécek és záródíszek is emelik.

Jy.

A bölcsészet, művelődés és nevelés körébe tartozó közlemények a tudományos gyűjteményben 1817—1841.

(Befejező közlemény.)

II. Művelődés; nemzetiség, nemzeti nyelv.

1. A nemzeti kulturáról közönségesen s a magyar nemzet kulturájáról különösen. — 1817. I—II.
2. A nemzetiségről. — S. — 1817. I.
3. A magyar nemzet kulturájáról különösen. — y. — 1817. III.
4. A tudósok s tudományok becséről. — Pucz Antal. — 1817. V.
5. A nemzeti nyelvünk tanulásának szükséges voltáról. — Beregszászi Pál. — 1818. IV.
6. Közönséges észrevételek a nemzeti karakternek megítélésére, különösen pedig a magyar nemzettről hozott némely ítéletekre. — Thaisz András. — 1819. IX.
7. A nemzetiségről. — Gombos Antal. — 1819. XI.
8. A nemzeti csinosodásról. — Horvát József Elek. — 1819. XII.
9. Hazafi gondolatok a magyar nyelv ügyében. — Boros István. — 1820. IV.
10. A nemzeti nyelv előmozdításáról. — Sztrokay Antal. — 1821. II.
11. A magyar nemzeti lélekről egy-két szó. — Vedres István. — 1822. II.
12. Hazafiúi gondolatok a magyar nyelv kiterjesztése dolgában. — Báró Mednyánszky Alajos. — 1822. I.
13. Némely hazafiúi emlékeztető szavak a magyarok nemzeti lelke és karaktere felől. — 1822. VI.

14. A nyelvnek hármias befolyása az ember emberiségébe, nemesítésébe és hazafiúsításába. — Guzmics Izidor. — 1822. VIII.
15. Töredéke Bessenyei György értekezéseinek a magyar nyelv kimiveltetéséről. — 1823. I.
16. Érdeket a magyar nemzeti csinosodásról. — Alsószopori Nagy Pál. — 1823. XII.
17. Barátságos beszélgetés a földmívelő nép állapotjáról. — Takáts Éva. — 1824. VI.
18. A magyar nyelv miveltetése módjáról. — K. P. — 1824. III., VI.
19. A vitészség a nemzeti csinosodás által dicsőíti meg a nemzetet tökéletesen. — Faddy Kristóf. — 1824. IX.
20. A hazáról és annak szeretetéről. — Kováts Sámuel. — 1826. II.
21. A magyar hazának s nemzetnek elsőseiről s a nyelv tökéletesítéséről. — 1826. XII.
22. Gondolatok honi magyar nyelvünk terjesztésének némely eszközeiről. — Antal Mihály. — 1827. IX.
23. Haller János buzgósa a magyar nyelv felemelkedése iránt már a XVII. század korban. — 1828. V.
24. A magyar nyelv állapota gymnáziumainkban. Czuczor Gergely. — 1828. X.
25. Nemzeti nyelvünk állapota az evangélikusoknak pozsonyi iskoláiban. — Homokay Pál. — 1829. V.
26. Még egy-két szó a nemzeti boldogságról. — Udvardy János. — 1831. V.
27. Nemzeti játékszin honi fölemelkedésünk segéde. — K—ss Endre. — 1831. XII.
28. Nemzetiség. — Vajda Péter. — 1832. VI.
29. Feleletül a «Nemzetiség» írójához. — Szentpéteri József. — 1833. V.
30. A világpolgárságról és hazafiságról. — Kiss József. — 1833. IX.
31. Örökké való tudatlanság a földön. — N. T. Horváth János. — 1835. IX.
32. Gondolatok az emberiség előhaladó mivélődéséről. — Taubner Károly. — 1835. IX.
33. Észrevételek az éghajlatnak s más természeti viszonyoknak a népek characterére való befolyásáról. — Horváth István. — 1835. XII.
34. Miként áll nemzeti nyelvben a nemzetiség. — Csendy Kálmán. — 1838. IV., 1839. II.
35. A társasági köröknek a nyelvre s annak a nemzetre hatásáról. — Kiss László. — 1838. VII.
36. Herder jegyzetei: mi által terjed valamely nyelv állandó hatással? — Perlaky Sándor. — 1838. VIII.
37. Értekezés a nyelvek és nemzetek életéről, haláláról. — 1839. V.

38. Az anyanyelv-tanítás szükségéről és módjáról. — Széchy Ág. Imre. — 1839. VI.
39. Honszeretet. — 1841. II.
40. Az emberi műveltség története. — Sz. S. L. — 1841. V., VI.
41. Vélekedésem a nyelvek befolyásáról boldog állapotunkra és kipallérozásunkra. — Csergheő. — 1841. VII.
42. A parasztok jelleme. — Károlyi Sámuel. — 1841. VII.

III. A nevelés elmélete.

1. Észrevételek a Pestalozzismus ellen. — Folnesics. — 1817. I.
2. A Pestalozzismus ellen való észrevételekről. — Schedius. — 1817. II.
3. Az ember kíván tanulni. — Kovács Sámuel. — 1817. III.
4. A nevelésnek különféle módjai és melyiknek mi haszna van. — Kiss János. — 1817. III.
5. A tudatlanságról. — M. F. — 1817. IV.
6. Ujból a Pestalozzismus. — 1817. IV.
7. A szerkesztő megjegyzése a Pestalozzi-vitára. — 1817. V.
8. Kant, Fichte, Schelling és Pestalozzi. — Folnesics Lajos. — 1817. V.
9. Nevelést tárgyazó gondolatok. — Horvát János. — 1823. XII.
10. Pestalozzi nevezetes állításai a nevelésről. — Horvát János. — 1824. XI.
11. Elme-futtatás . . . általában a nevelés dolgáról, hathatóságáról. — Peterka. — 1825. VIII.
12. Észrevételek a házi nevelésben gyakran elkövetett hibákról. — Kovacsóczy Ádám. — 1825. IX.
13. A házi nevelésnek hibáiról és azoknak orvoslások módjáról. — Horváth Zsigmond. — 1825. XII.
14. Némely észrevételek a férfi gyermekek házi nevelésökről a tapasztalásból s néhány fenék-törvényeknek (principiumoknak) megállapítása a józan okosság szerint — Ferenczy. — 1827. VIII.
15. Egy-két szó a Tudományos Gyűjteményekről. — Udvardy János. — 1831. XI.
16. Arról, amit a mérsékletről (temperamentumról) legmúltóbb tudni az orvosoknak, lekipásztoroknak, törvénytudósoknak és a kormányvezetőknak. — Boehm Károly. — 1833. III.
17. A nevelésről. — Handl Miklós Adolf. — 1833. VII.
18. Hogyan lehetne nevelni jobb generatiót? — Edvi Illés László. — 1833. XI.

19. Philosophiai megalapítása a tudományos nevelésnek. — N. Takácsi Horváth János. — 1836. IV.
20. A rendes kifejlődés és a célirányos nevelés alapvonatjai. — Greskovits Ágoston. — 1836. XI.
21. Nevelési elvek. — Warga János. — 1837. X.
22. A nevelés. — Órhegyi. — 1839. X.
23. A nevelőben megkívántató tulajdonok, föltételek. — Kún Tamás. — 1840. X.

IV. Iskola. Tanítás.

1. Új tanításmód Bell és Lancaster szerint. — Kiss Pál. — 1819. XI.
2. A Bell-Lancaster tanítás-módjáról. — y. — 1820. X.
3. Egy tekintet a deák-literaturára Magyarországon. — Tóth Dániel. — 1820. XI.
4. Memorizálásról. — Török József. — 1822. II.
5. A tanítás talptételei. — Székely Sándor. — 1823. III.
6. Rövid, barátságos mondani való. — Obernyik Károly. — 1823. VII.
7. Az élőszoval való tanításnak a magától való tanulás felett való becséről. Az oskoláknak hasznos és szükséges voltokról. A nevezetesebb s nagyobb oskolákról és azok felállítások idejéről. — Kovács Sámuel. — 1823. XI.
8. Még egy-két szó az oskolák hasznáról. — 1824. VI.
9. Oskolákat s tanítóikat érdeklő egyveleges gondolatok. — Kanya Pál. — 1826. V.
10. Lancaster-intézetű tanítás Lembergben. — Kiss Károly. — 1826. VII.
11. Az értelemnek gyakorlásáról. (Pædagogikus értesítés Niemayer szerint.) — Halasy Mihály. — 1826. IX.
12. Az elementaris oktatásnak nevelésbeli principiumai. — Csató Pál. — 1830. I.
13. Könyv nélkül való tanulás. — Török József. — 1830. XI.
14. Az oktatásról egy-két szó. — T. K. — 1832. I.
15. A természettudományok korábbi tanítása szükségéről. — Nagy Károly. — 1832. VIII.
16. Rövid észrevételek a falusi nevelésről. — G—cs. — 1832. II.
17. Még valami a népiskolákról. — Edvi Illés Pál. — 1833. XI.
18. A tudományok dicsérete. — N. Takácsi Horváth János. — 1834. II.
19. A falusi oskolák aljasodásának főbb okairól és azoknak megrovásokról. — Oláh János. — 1884. IV.
20. Mit lehet tartani az oskolai vetélkedetés, rangozás, jutalmazás felől? — N. Takácsi Horváth János — 1834. V.
21. A tanuló gyermekekre nézve gyakorolni szokott testi fenyítékről

- orvosi és philosophusi szempontból tekintve. — Lovász Imre. — 1835. I.
22. Az angol főiskolákon való élet. — N. Takátsi Horváth János. — 1835. III.
23. Tükrötskék az oskola-tanítói élet köréből, vagyis: aphorismák a nyilvános nevelés tudományához. — Edvi Illés Pál. — 1835. IX.
24. Az elemi népoktatás legújabb állapota Németországban. — Edvi Illés Pál. — 1835. XI.
25. Mit kívánhat a haza a mi időnkben felsőbb nevelő intézeteitől, oskoláitól? — N. T. Horváth János. — 1836. IX.
26. A jelenkor oktatási rendszerének hasznairól és káiról. — Herderből Perlaki S. — 1837. VIII.
27. Az oskolák szentségéről. — Herderből Perlaki S. — 1837. XII.
28. A tudományok s különösen a mathesis tanításáról. — 1838. I.
29. Az oskola korszerű haladásáról. — Halimbai. — 1838. XII.
30. Oskolai gondolatokról. — Perlaki S. — 1838. XI.
31. Növendékfűnek miért és hogyan kell tanulni latinul. — Edvi Illés Pál. — 1839. VI.
32. A természet leírásabani oktatás. — K. P. — 1840. VII.
33. A mathesis tanítása módjáról. — Kerekes Ferenc. — 1870. I.
34. A Bell-Lancaster-féle tanításmódról. — 1841. VIII.
35. Valamit az eddigi deák-grammatikákról. — Horárik János. — 1841. II.
36. A nevelésbeli fenyték mineműségéről. — Pucz Antal. — 1819. VII.

V. Testi nevelés.

1. Egészség, hosszú élet. — Ifj. Bene Ferenc. — 1833. III.
2. Az egészségről és ennek romlása okairól. — Dr. Ivanovich. — 1835. XII.

VI. Nőnevelés.

1. Elmélkedés az asszonyi nem taníttatásáról. — Szép János. — 1821. IV.
2. Némely észrevételek t. Kulcsár István úrnak azon értekezésére, melyet 1822. esztendő második felében közöl a leánykák házi neveléséről. — Takáts Éva, Harats Ferenc hitvese. — 1822. XII.
3. A házasságban levő asszonyok kötelességeiről. — Takáts Éva. — 1823. VIII.
4. Rövid értekezés az asszonyi nem tudományos pallérozódásáról. — Ifj. Jakabfalvy András. — 1825. VII.

5. Egy barátnémhoz írt levelem nemünk ügyében. — Takáts Éva. — 1825. XI.
6. Kivonás a Skóciában Glasgow városában levő dáma-intézetnek professzor Garnett Tamás által készített leírásából. — Báró Prónay Kálmán. — 1826. V.
7. Bajnoki harc Takáts Éva asszony ügyében az asszonyi nem érdemei s jussaiért. — Szontágh Gusztáv és Kiss Károly. — 1826. VIII.
8. Barátnémhoz írt második levelem ismét nemünk ügyében. — Takáts Éva. — 1826. IX.
9. Szózat napkeletről a magyar férfiúi és asszonyi nem viszonyaik iránt. — Γυνωσβετες (asszonytisztelő). — 1826. XI.
10. Szózat napnyugatról. — Szivonyáné. — 1827. II.

VII. Nevelés-történet.

1. A debreceni reformatum kollegiumról. — A. — 1817. VI.
2. Jenai T. Újságnak 1817 januarius hónapi kötetére és a magyar nevelésről közönségesen, valamint is a pécsi oskolák iránt tett kifejezéseire. H. D. D. úrnak. — J*** — 1817. IX.
3. Nevelést illető intézet. — Szabó János. — 1817. IX.
4. Az alsó oskolákról, a helvétiai vallástételt követőknek Tiszántúl való megyéjében. — A. — 1817. X.
5. A sárospataki reform. kollegiumnak historiai s statisztikai ismerete. — G. H. J. — 1818. V.
6. A magyarországi nevelés hiányairól. — Két cikk. — 1819. VII.
7. A szombathelyi kir. lyceum ismertetése. — B. S. P. — 1819. XII.
8. A nemzeti iskolák helyes elrendeltetéséről. — y. — 1821. III.
9. Mi az oka, hogy a külföldiek és hazánkban lakó idegenek többnyire balul ítélnek a magyar nemzetről? — Kovácsóczy Ádám. — 1823. IX.
10. Nevelő-intézetet tárgyazó nemes igyekezet. — Kis János. — 1824. V.
11. Sárospataki professzor Szombathi János élete. — 1824. XI.
12. A temesi bánóság nemzeti oskoláinak ismertetése. — Pechata Károly. — 1825. XI.
13. Miben van még a magyar hátra leginkább? — N. A. Kiss Sámuel. — 1827. II.
14. Kivonás Hesperusnak 1827-dik esztendei 166. számából. — Thaisz. — 1827. IX.
15. Az iskolai nevelésről Magyarországbán. — Horváth József Elek. — 1829. II—III.

16. Észrevételek e című könyvecskére: «Über die Erziehung und Unterricht in Ungarn. Von Pius Desiderius. Leipzig 1833.» — Kovácsóczy Ádám. — 1833. X.
17. ... az iskolamesterek stb. anyagi ügyeiről az 1791. budai zsinat és az 1832—6. VI. t.-c. alapján stb. — 1839. X.

VIII. Egyebek.

1. A cselédek és alattvalók nevelésekről és oktatásokról. — Peretsenyi Nagy László. — 1820. III.
2. Egy-két jó szó a tanuló, kivált íróságra törekvő ifjúsághoz nálunk. — S. J. R. P. — 1829. XI.
3. Honi alaposb műveltséget tárgyazó s élet néhány más szükségét felsegítő intézetről: előadván alkotása okfőit, alapítása s használása módját, kiszámolása elemeivel. — Vizer István. — 1835. I., V.
4. A süketnémák oktatásáról. — N. L. — 1836. III.
5. A süket s némák oktatásáról. — Nagy Leopold. — 1837. VIII.
6. A gazdaság-tanító intézet kinézéseiről. — Mándi Márton István. — 1837. IX.
7. Szózat hazánk tanuló ifjaihoz. — 1839. I.

*

Sok, kisebb-nagyobb adat van a Tudományos Gyűjteményekben egyes iskolákról; felemlíti a megjelent műveket és több ismeretetés, bírálat van benne pæd. könyvekről.

Összeállította: IMRE SÁNDOR.

Külföldi pædagogiai könyvészet.

(1905.)

(A *-gal jelölt munkák legközelebb ismertetésre kerülnek.)

I.

Angol irodalom.*

- Adamson John William*: *Pioneers of modern education 1600—1700 (Contributions to the History of Education)* Cambridge, 1905. Univ. Press. (8-r., XII+285 l.) 4 sh. 6 p.
- Allchin W. H.*: *An account of the reconstruction of the university of London. Part I: From the foundation of the university to the*

* A *Monthly Gazette* c. havonként megjelenő folyóirat alapján.